

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PETICIJŲ KOMISIJA**

IŠVADA

DĖL PETICIJOJE PATEIKTO SIŪLYMO TENKINIMO

2024 m. balandžio 17 d. Nr. 250-I-8

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2024 m. balandžio 17 d. posėdyje išnagrinėjo pareiškėjo peticiją, kurioje pateiktas siūlymas pakeisti Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 12 straipsnio 6 punktą ir priėmė sprendimą teikti Seimui išvadą tenkinti šį siūlymą. Sprendimas priimtas, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos socialinės ir darbo apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos nuomonę dėl peticijoje pateikto siūlymo.

Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (toliau – VGTPĮ) 12 straipsnio 6 punkto redakcijoje, galiojusioje iki 2024 m. sausio 1 d., buvo įtvirtinta, kad antrinė teisinė pagalba nevertinant turčinės padėties teikiama, be kita ko, asmenims, kuriems nustatytas sunkus neįgalumo lygis arba kurie yra pripažinti nedarbingais, arba sukakę senatvės pensijos amžių, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis. Pažymėtina, kad sąvokos „neįgalumo lygis“, „didelių specialiųjų poreikių lygis“ ir „darbingumo lygis“ buvo patikslintos 2018 m. birželio 14 d. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 1, 2, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 straipsnių, ketvirtojo ir penktojo skirsnių pavadinimų pakeitimo ir įstatymo papildymo 20¹ straipsniu įstatymu Nr. XIII-1261 ir 2022 m. gruodžio 20 d. Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1722 (toliau – Įstatymas Nr. XIV-1722). Pastebėtina, kad Įstatymo Nr. XIV-1722 3 straipsnio 7 dalyje *inter alia* nurodyta, kad kituose teisės aktuose vartojama sąvoka „didelių specialiųjų poreikių lygis“ tolygi sąvokai „15 procentų dalyvumo lygis“. Taigi naujos redakcijos VGTPĮ 12 straipsnio 6 punktą tik buvo patikslintas redakciniu aspektu¹. Nepatikslinus šios VGTPĮ nuostatos, atsižvelgiant į Įstatymo

¹ Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2022 m. gruodžio 21 išvadą Nr. XIVP-2357.

Nr. XIV-1722 3 straipsnio 7 dalį, VGTPĮ nuostata „<...> nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis“ vis tiek būtų tolygi nuostatai „<...> nustatytas 15 procentų dalyvumo lygis“. Atkreiptinas dėmesys, kad ir kituose teisės aktuose atlikti analogiški redakciniai pakeitimai, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatyta, jog 100 procentų bazinės kompensuojamųjų vaistų, įrašytų į Ligų ir kompensuojamųjų vaistų joms gydyti sąrašą, ir medicinos pagalbos priemonių, įrašytų į Kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių sąrašą, ambulatoriniam gydymui kainos kompensuojamos Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatytą senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems yra nustatytas 15 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – didelių specialiųjų poreikių lygis).

Akreiptinas dėmesys, kad VGTPĮ taip pat numatytas asmens individualios situacijos vertinimas (VGTPĮ 11 straipsnio 10 dalis). Individuali pareiškėjo situacija vertinama atsižvelgiant į gyvenimo lygį ir pareiškėjo turtinę padėtį, galimybes veiksmingai savarankiškai sau atstovauti, išlaidas advokato pagalbai apmokėti, bylos, kurioje prašoma suteikti antrinę teisinę pagalbą, sudėtingumą ir turtinių reikalavimų (turtinių interesų) dydį, pareiškėjo procesinę padėtį byloje ir galimus neigiamus padarinius pareiškėjui. Taigi, ir tais atvejais, kai negali būti taikomas VGTPĮ 12 straipsnio 6 punktas, o asmens (šeimos) turtas ir asmens pajamos viršija turto ir pajamų lygį antrinei teisei pagalbai gauti, asmuo turi teisę kreiptis dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo.

2024 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymui (toliau – ANTAPI), pasikeitė negalios nustatymo mechanizmas. Nuo 2024 m. sausio 1 d. suaugusiems asmenims, t. y. darbingo amžiaus ir pensinio amžiaus asmenims, nustatomas dalyvumo lygis 5 proc. intervalu. Asmenims, kuriems negalia buvo nustatyta iki 2023 m. gruodžio 31 d., t. y. buvo nustatytas darbingumo lygis (darbingo amžiaus asmenims) ar specialiųjų poreikių lygis (pensinio amžiaus asmenims), nustatyta negalia galioja iki negalią patvirtinančiuose dokumentuose nurodyto termino pabaigos. Siekiant išsaugoti asmenų, kuriems iki ANTAPI įsigaliojimo dienos buvo nustatytas didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis, teises, numatomas šiems asmenims nustatyto specialiųjų poreikių lygio prilyginimo dalyvumo lygiui pereinamasis laikotarpis – nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d. Asmenų rašytiniu prašymu, remdamasi iki ANTAPI įsigaliojimo dienos išduotais asmens su negalia pažymėjimais, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustato: 1) 15 procentų dalyvumo lygį – asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis; 2) 40 procentų dalyvumo lygį – asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis.

Komisijos nuomone, atsižvelgiant į pagarbos asmens teisėms ir laisvėms principą, taip pat teisėkūros aiškumo ir sistemiškumo principus, įtvirtintus Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme, siekiant įtvirtinti vienodas garantijas teisei į teisinę pagalbą visiems asmenims, kuriems

nustatytas sunkaus neįgalumo lygis arba 0–25 procentų dalyvumo lygis, turi būti tikslinamos VGTPĮ 12 straipsnio 6 punkto nuostatos, numatant galimybes šiems asmenims gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą be papildomų sąlygų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų konstitucinio įstatymo 18 straipsnio 4 dalies 1 punktu ir Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Seimo 2023 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. XIV-2101 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 8.7 punktu, Seimo Peticijų komisijos išvada dėl pareiškėjo peticijoje pateikto siūlymo tenkinimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo VIII (pavasario) sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos 2024 m. balandžio 17 d. išvados Nr. 250-I-8“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis